

értéstől, a tudástól, hanem a beszédmozgásérzetek és képzetek hatásától és a beszédmozgások fejlettségétől is függ.

Mind a két értekezést melegen ajánlom tanítótársaimnak.

Bihari Ferenc.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

Zeitschrift für das Reatschulwesen. (Wien, 1905, 7—12. füzet.)

7. füzet. Első helyen és 20 ny. lapnyi terjedelemben *Kemény F.* ismerteti az amerikai Egyesült-Államok középoktatását és a st.-louisi világkiállítás iskolaügyi csoportjainak tanulságait. — A tanügyi hírekben érdekes statisztikát közölnek az 1904. évi francia érettségi vizsgálatokról (5615 jelölt közül átlag megfelelt 46%). — 8. füzet. Egy gimnáziumi tanár ismét szóvá teszi a tanulók dolgozati füzetait s Bechtellel szemben (I. tavalyi évfolyam) azt ajánlja, hogy az új iskolaév küszöbén adjuk vissza a tanulóknak a megelőző iskolaév füzetait, amihez elvitázhatatlan joguk is van. — Az irattárban közlik a porosz kultuszminiszternek 1905 máj. 15-ről kelt rendeletét, mely nagy határozottsággal szabályozza az okleveles tanárjelöltek szolgálati viszonyait. — Az ismertetések rovatából kiemeljük: *Merth*, Die Trunksucht und ihre Bekämpfung durch die Schule (Bécs, Pichler 1904, 3 köt), melynek szerzője a mértékletességi elvnek híve és könyvében (1. kötet) kimutatja, hogy az egyes tantárgyakban mit lehet tenni a mozgalom érdekében. — 9. füzet. *Kirchberger* (Ellbogen) az iskolai gyakorlat alapján mondja el nézeteit az osztályozásról és kikérdezésről, melyeket «iskolai betegség»-nek nevez s nagyjában ugyanazokra az eredményekre jut, mint a mi tanáregyesületünknek tavalyi folytatója. Helyteleníti az osztrák érdemjegy-skálát (6 fok) s a tanár részére több szabadságot követel, hogy szabályzatoktól meg nem bénítva egyéni hajlamai s legjobb tudása szerint végezhesse nehéz tisztét. — «Die Karrikatur in unseren Märchen» címmel *Müller* (Bielitz) főleg a Grimm-féle mesék lényegét és célját fejtegeti s művészi termékeknek jellemezvén, mint az ifjúság és a nép nemesítésének fontos eszközt melegen ajánlja az iskola és a család figyelmébe. — A hírek között olvassuk az ifjúság részére rendezett s 12 napra terjedő görögországi tanulmányi kirándulás tervezetét, melynek összes költségei, 25-ös csoportokat feltételezve, személyenként csak 240 K-ra rugtak. — A könyvismertetések közül említésre méltók: *Ulbrich*, Benützung und Einrichtung der Lehrerbibliotheken an höheren Schulen (Berlin, Weidmann 1905, 2 M 50 Pf.). *Oker-Blum*, Beim Onkel Doktor (ismertetését mi is közöltük). *Aus deutschen Lesebüchern* és az *Engel*-féle francia irodalomtörténet új kiadásai. A programmértekezések közül

nálunk is elérne analógiája ennek: Der Idealismus und die Real-
schule in Österreich (pilseni áll. reáliskola 1904). — A 10. füzet be-
illik ünnepi számnak, amennyiben első helyen közlik *Fleischmann*
mérnöknek a bécsi *Petzval József* életéről s működéséről írt s a
tanítvány nagy szeretetéről tanuskodó életrajzi vázlatát Erményinek
két év előtt megjelent részletes monografiája alapján; lehetetlen meg-
hatottság nélkül olvasni azoknak a küzdelmeknek leírását, melyek
lépten-nyomon útját állták ennek a kiváló s úttörő matematikusnak,
akit a szerző «einer der Grössten unseres Vaterlandes» jelzővel illet
s akinek csak a hálás utókor szolgáltatott méltó elismerést. A kiadók
dicséretet érdemelnek, hogy *Petzval* jóságos vonásait egy szép arc-
képpel tették közismertté. — *Hartl* néhány új fizikai előadási-készü-
léket ír le, *Langl* pedig *Menzel* Adolfnak egy érdekes levelét közli,
melyben a mester ellenzi a vázlatoknak túltengését a tanulók rajz-
oktatásában s a kidolgozott rajzok mellett foglal állást. Az apró köz-
leményekből megtudjuk, hogy az új egységes német helyesírás a
francia iskolák részére is kötelezővé lett. A könyvismertetések közül
kiemeljük *Eberhard-Lyon* német szinonimikai szótárának 16. kiadá-
sát, a katonai tan- és nevelő-intézetek számára készült *Paukert-Wilner*-
féle magyar tankönyvet, melyet *Kemény F.* ismertet behatóbban, és
a lipcei *Seemann-cégnél* megjelent «*Meister der Farbe*» című gyűj-
teményes művet, melyben a kiválóbb magyar festőművésznek is kép-
viselve vannak. — 11. füzet. *Czuber* bécsi műegyetemi tanár nagy
alapossággal tárgyalja a felsőbb mennyiségannak az osztrák közép-
iskolákban való meghonosítását, kiterjeszkedvén Franciaországának és
Németországának ezirányú törekvéseire; ajánlja, hogy a közoktatási
minisztérium küldjön ki bizottságot, mely az eddigi mennyiséganni
tananyagot revedeálja, az új anyag terjedelmét és módszerét meg-
állapítsa s új tankönyvek megírására útmutatást adjon. Tanulságos
táblázatban mutatja ki, hogy a porosz és az osztrák középiskolákban
mennyi időt fordítanak a nyelvekre és a reáliákra. — *Schiller* Lajos
megkezdi s a jövő füzetben befejezi tanulmányát *Locke* neveléstaná-
ról, melyet nagy olvasottság s számos az eredetiből vett idézet jel-
lemez; sorra tárgyalja L. életét, elődeit és mestereit, bölcséleti néze-
teit kapcsolatban neveléstanával, gondolatait a testi és erkölcsi neve-
lésről s a különböző tantárgyak értékéről; végül találóan mutat rá
arra a jelenségre, hogy honfitársaira és hazájára nem volt ugyan
tartós befolyással, de annál jobban méltányolták a külföldön, neve-
zetesen Francia- és Németországban, ahol *Locke*-t *Voltaire*-re és
Rousseau-ra gyakorolt mély hatása révén a francia forradalom elő-
készítőjének, illetve a reáliskola szellemi atyjának tekintik. — **Hírek**
között olvassuk azt a fontos újítást, melyet a porosz kultuszminiszter

léptetett életbe, amikor a modern nyelvekre képesített német tanárjelöltek részére kieszközölte, hogy nyelvmesteri minőségben angol s esetleg francia középiskolákban alkalmaztassanak, ami kétségkívül kitünő mód arra, hogy ezek a jelöltek magukat az idegen nyelvekben gyakorlatilag is kiképezhessék. Előre látható, hogy ebből idővel valószínű nemzetközi tanárcsere fog kifejlődni a nagy kulturnépek között, ami lényeges és kedvező visszahatással lesz a modern nyelvek tanítására és tanulására. Kár, hogy ez az egyszerű és természetes eljárás a kisebb kulturnemzeteknél nem valósítható meg olyan könnyen. *hf.*

★

Lehrproben und Lehrgänge (1905. IV. füzet).

Az 1905. év utolsó füzetének első cikke dr. *Münch* Vilmosnak «Das akademische Privatstudium der Neuphilologen» c. tanulmánya, melyben a modern philologusoknak magántanulmányaik megválasztásában igen célszerű útmutatásokat ad. Szerző sajnosan tapasztalta, hogy a német modern philologusoknak a magántanulmányok, melyek a tanárjelölteknek a gyakorlati önképzést és a formális önművelést megadják, nem nagyon szimpatikusak szoktak lenni, amennyiben, ha a tanárjelöltek az iskolát elhagyják, mindannyian kész tudósoknak érzik magukat, többre becsülik a tudomány messzebb fekvő köreit és a nem szigorúan intellektuális és közelfekvő dolgokat megvetik. A nyelv tökéletes elsajátítása céljából szerzőnk első sorban a külföldön huzamosabb ideig tartó időzést ajánlja, továbbá egyes költemények elszavalását vagy egyes drámák teljes előadását. *Münch* igen ajánlja továbbá a napilapok olvasását is, mert ez éppen a szóismeret szempontjából igen fontos, amennyiben a szók használata idővel megváltozik és a napilapok a jelent legbiztosabban visszatükrözik. Végül igen ajánlja a megszerzett szókincs tudásának időről-időre való ellenőrzését, ami igen ajánlatos magánygyakorlat. A magántanulmány egyik főtárgya, ha esetleg az iskolában nem kellőleg tárgyalták, az illető idegen ország kulturtörténetével, valamint kultur-életével és politikai történelmével való tüzetes foglalkozás is legyen. A folyóirat egyik szerkesztője *Fries* Vilmos igen szimpatikus módon «Ein ungarisches Universitätstift» c. cikkben a budapesti Eötvös kollégiumot ismerteti. Alkalmat e cikk megírására *Bartoniek* Gézának, az Eötvös kollégium igazgatójának Halleben való látogatása adott, t. i. *Bartoniek* Jena, Lipcse, Giessen tanintézetének látogatása után a hallei Franke iskolák tanulmányozására indult, mely iskola igazgatója *Fries* Vilmos. Az Eötvös kollégium igazgatóját különösen a «Seminarium præceptorum» intézete érdekelte legjobban. Úgy látszik *Bartoniek* igazgatónak látogatása